

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-179>

УДК 792.8.028.67.046:821.161.2-17"18"

Кульчицький Ю.І., Луцько П.Є., Бас Я.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ АНТИЧНИХ МІФОЛОГІЧНИХ ОБРАЗІВ В ПОЕМІ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО «ЕНЕЇДА» ТА В ОДНОЙМЕННІЙ ТАНЦЮВАЛЬНІЙ ВИСТАВІ

Анотація. Вивчення античної міфології, а, зокрема, образів міфологічних героїв, дає змогу близько ознайомитись з культурою давнини, що, безумовно, відіграє значну роль у розвитку світової культурної спадщини. Саме тому, в статті здійснюється порівняльний аналіз міфологічних істот, героїв античності з відповідними образами героїв у танцювальній виставі «Енеїда» [5], яка є чи не єдиним твором такого жанру, створеного на основі однойменної поеми Івана Котляревського. Також, подано стислий огляд епізодів, де фігурували образи міфологічних персонажів в танцювальній виставі «Енеїда». Зіставлення богів та міфологічних істот античного пантеону з їхнім втіленням у поемі Івана Котляревського й танцювальній виставі «Енеїда» відбувається для кращого розуміння цих персонажів у різних аспектах їхнього характеру. Виявлено психологічні людські фактори у поведінці богів та міфологічних істот, а також, встановлена зміна рушійної колізії вистави відповідно до античного першоджерела в умовах танцювальної вистави.

Ключові слова: Енеїда, міфологія, бог, образ, танцювальна вистава, поема, античний.

Kulchytskyi Yurii, Luno Petro, Bas Yaroslav

Lviv I. Franko National University

INTERPRETATION OF ANCIENT MYTHOLOGICAL IMAGES IN THE POEM OF IVAN KOLYAREVSKYI "AENEID" AND IN THE SINGLE DANCE PERFORMACE

Summary. The religious beliefs of the ancient Hellenes play a significant role in the world's cultural heritage. The study of ancient mythology, in particular the images of mythological characters, gives a more detailed look at the culture of antiquity. In Hellenistic literature, and then in the Roman epic, mythology, in addition to religious, also gains literary and, in particular, artistic significance, it gives material to the artist for allegories and metaphors, creates constant images of types and characters. That is why the article makes a comparative analysis of the images of mythological characters appearing in the dance performance "Aeneid", created by the epic poem of Ivan Kotlyarevsky: the corresponding images from the ancient mythology of ancient Hellenes are used for comparison. In addition, their revelations in Ivan Kotlyarevsky's burlesque-transvestite poem "Aeneid" are also taken into account. The juxtaposition of the gods and mythological creatures of the ancient pantheon with their embodiment in the work of Ivan Kotlyarevsky and the dance performance of Aeneid are presented for a better understanding of the use of these characters in various aspects of their character. The portrayal of these characters gives a better understanding of their embodiment in various situations of the Aeneid dance performance. Also, a brief overview of the episodes in the plot of the choreographic production, which depicted mythological characters. It is because of the fable of the myth that transformation into the birth capacity of new conceptually shaped compositions that combine artistic persuasion with logical consistency. This is especially evident in the example of the hero mythology. In Western civilization, the mythological hero came from Greek mythology, in which he was understood and called differently. The transfer of images of ancient beliefs to the modern system, reveals the psychological factors of man in the behavior of gods and mythological creatures. Change the main collision with respect to the ancient primary source in terms of dance performance. The subject of the study is the comparative characterization of images of mythological characters with their analogues in the poem "Aeneid" by Ivan Kotlyarevsky and in the dance performance of the same name.

Keywords: Aeneid, god, mythology, image, dance performance, poem, antique, Hellen, pantheon.

Постановка проблеми. Міфологія давнього світу, а, зокрема еллінів, дає змогу краще вивчити культуру попередніх епох, а також, їхні вірування та світоглядні позиції. Завдяки вивченню цієї культурної спадщини можна створювати різноманітні твори мистецтва, що будуть нести цю велику інформаційну базу наступним поколінням митців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремою джерельною базою для дослідження Античної міфології та міфологічних образів є праці: «Словник античної міфології», укладачі – І. Козовик, О. Пономарів, з передмовою А. Білецького [2] та «Мифология. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2-х т.», за редакцією С. Токарева та Е. Мелетинского [17].

Теоретичні засади вивчення функціонування міфів у творах мистецтва і літературі зокрема сформовані у працях: К. Леви-Стросс [9],

А. Лосев [10], И. Тренчини-Вальдапфель [18], О. Фрейденберг [19], А. Большакова [4], Ю. Антонян [1] та інші.

Окремі дослідження стосуються вивчення міфологеми героя, зокрема, у працях М. Моклиці [11], Дж. Кемпбела [6], М. Еліаде [23], О. Ранка [13], І. Костюк [7].

Джерельною базою для порівняльного аналізу є сама поема Івана Котляревського «Енеїда» та однойменна танцювальна вистава. Також проаналізовані інтернет-ресурси, зокрема інформація про образи античних міфологічних персонажів та їх характеристика.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Антична міфологія надихала багатьох митців до створення різних творів мистецтва на відповідні сюжети, проте образи міфологічних персонажів з поеми «Енеїда», ще не були втілені в контексті хореографічного мистецтва,

саме тому метою даної статті є розглянути образи міфологічних персонажів у танцювальній виставі «Енеїда», яка створена на основі однойменної бурлеско-трагедійної поеми І. Котляревського.

Формулювання цілей статті. Здійснити зіставний, порівняльний аналіз та встановити зв'язок між міфологічними образами в танцювальній виставі «Енеїда» з героями в однойменній поемі І. Котляревського.

Питання інтерпретації міфологічних образів в поемі І. Котляревського «Енеїда» та в однойменній танцювальній виставі до цього часу не було предметом спеціального наукового дослідження і аналізу серед науковців-хореографів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У передмові до «Словника античної міфології» А. Білецький, зазначає, що «Грецька міфологія становила не тільки арсенал грецького мистецтва, але і його ґрунт..., а передумовою грецького мистецтва є грецька міфологія, тобто природа і самі суспільні форми, вже перероблені несвідомо-художнім способом народною фантазією. Це його матеріал» [2].

Як слушно зазначає Дж. Кемпбел, «за всіх часів і обставин, у всіх куточках населеного людським світом процвітали їхні міфи, й були вони живим нахненням для всього, що тільки могло з'явитися з діяльності людського тіла чи розуму» [6, с. 7].

Навіть і для сучасної європейської культурної спадщини антична грецька та римська міфологія є певною культурологічною парадигмою: «...вони все ще дають нам художню насолоду і в певному розумінні є нормою і недосяжним зразком» [2].

М. Моклиця наголошує на повторюваності та циклічності функціонування міфів у текстах культури: «міфи постійно живуть у свідомості людства, спочатку як універсальна модель світу, потім як подолане марновірство, далі як елемент культури» [11, с. 47]. Схожу позицію представляє М. Еліаде у своїй праці «Миф о вечном возвращении. Архетипы и повторяемость» [23]. І саме, накопичений людством культурний досвід, незалежно від поглядів митця, втілюється ним у художніх творах. Функціонування міфів у культурному просторі має свій вияв і у літературному тексті, зокрема у використанні міфологічних сюжетів та образів (або їхніх елементів), а також у спробах авторського міфотворення та використанні міфів «у функції мови – інтерпретатора історії і сучасності» [17, с. 64]. Священний зміст міфологічного образу героя зберігається попри зміну поколінь і умов людського життя, тому А. Большакова називає його «основним хранителем пам'яті літератури (культури)» [4, с. 13].

Постать міфологічного героя суттєво вплинула на формування європейської культури та європейської культурної свідомості, назавжди залишилася (у найрізноманітніших інваріантах) у літературі, мистецтві, театрі, культурології, філософії та інше» [7, с. 376]. Саме з античної міфології до нашого часу дійшли герої та міфологічні образи, що є центральними в поемі

І. Котляревського та репрезентовані в однойменній танцювальній виставі «Енеїда», яка є чи не єдиним взірцем хореографічного мистецтва, що створена на основі поеми І. Котляревського.

ЗЕВС (ЮПІТЕР): Царем і владикою олімпійських богів в Греції був Зевс (у римлян Юпітер).

Він є головним божеством для давніх еллінів, поклоніння якому поширилося з Додони в Епїрі у Фессалію і звідти по всій Стародавній Греції. Першопочатково, Зевс постає уособленням природних сил, володарем неба і вищої атмосфери (ефіру), за допомогою якого він створював дні, роки і пори року, піднімав вітри, насилав опади сніг і сонячні проміння. Тому він – батько Ор, який внаслідок такого походження становлять плин року і зміну його пір, і як дочки Феміди (Діка, Евномія, Кирена), – стрункий перебіг людського життя.

Постаючи верховним олімпійським богом, на Зевса покладена місія – охороняти справедливість між людьми, захищати домашні і сімейні права, дружбу, гостинність, міжнародні і державні відносини, він ставить царів, є свідком клятв і карає за їх недотримання, він благословляє і примножує власність. Попри все вищесказане, Зевс не може собі дозволити не підкоритися долі і незмінним законам природи, проте, як володар і правитель світу, є джерелом всякого, що розкриває майбутнє передбачення [16].

Таким було бачення на верховного бога у давніх еллінів. Проте, для кращого розуміння сучасним поколінням людей Іван Котляревський у поемі «Енеїда» описує Зевса як деспота, п'яницю з вередливим характером наступними словами:

«Зевс тоді кружляв сивуху

І осоледцем заїдав;

Він, сьому випивши восьмуху,

Послідки з кварти виливав» [8, с. 5].

Коли хто-небудь його гнівить, навіть якщо це інший бог, то це не рятує його від гніву Громовержця:

«Чи довго будете казирись

І стид Олімпіє робить?

Щодень проміж себе сваритись

І смертних з смертними травить?

...Я вас із неба поспихаю

І до того вас укараю,

Що пасти будете свиней» [22].

В танцювальній виставі «Енеїда» образ Зевса був використаний для зародження конфлікту між богинями – Венерою та Юноною. Саме завдяки його діям Юнона розізлилась на Венеру та її сина Енея, і упродовж всієї історії всіляко намагалась йому нашкодити.

Упродовж всієї вистави Юпітер з'являється на сцені всього лиш декілька разів, проте можна зауважити, що при кожній новій появі він демонструє себе і свій характер по-різному.

При першій появі він постає, як люблячий батько і дідусь, проте не звертає уваги на свою дружину Юнону. Тут його прихильність до Венери і зароджує тиху ненависть у Юнони до богині кохання та її сина Енея.

Друга поява Зевса у виставі «Енеїда» спровокована, бажанням його дружини Юнони позбавити Енея спокою і щастя у Карфагені, і прогнати його з тієї землі. В цьому епізоді він підкоряється брехні своєї дружини і постає грізним стосовно головного персонажа вистави, і проганяє його від коханої, не даючи жодної можливості залишитись. Його слово закон, адже він вершить долю так, як забажає.

Останній момент, коли можна спостерігати Зевса-громовержця на сцені – це епізод битви

між двома військами: троянським і рутульським. В кульмінаційний момент битви бог появляється на сцені, наказує закінчити це побоїще шляхом поединку між Турном та Енеєм.

На думку І. Костюк «в західноєвропейській філософській думці сформувалася теза, що міфи про героя та його образна характеристика відіграли роль соціального регулятора, який забезпечив громадянам можливість вирішення їхніх важливих проблем» [7, с. 384]. Саме тому, в цьому, заключному для нього епізоді, Зевс постає перед глядачем, як справедливий суддя, який за допомогою чесного поединку, вирішує долі людей. Тим, що він не дозволяє втручатись у поєдинок Венері чи Юноні, він демонструє своє бажання до правди і справедливості. Проте, в останній момент бою, коли Еней майже вбиває Турна, Громовержець зупиняє троянця і проганяє рутульського царя. Цим жестом він демонструє своє милосердя [5].

ГЕРА (ЮНОНА): Сестра і дружина Зевса, цариця неба. Вона вважалася богинею-покровителькою жінок, покровителькою шлюбів і пологів. Гомер зображує її впертою, ревнивою і сварливою жінкою, такою вона і постає в «Енеїді». Вона ненавиділа Паріса за його суд, а тому під час Троянської війни була на боці греків. Римляни ототожнювали з Герою свою богиню Юнону.

Оскільки Гера – дружина Зевса, в її руках знаходилася велика влада. За своїм бажанням могла наділяти будь-кого: істоту, людину чи звіра, – даром пророкувати долю [24].

Іван Котляревський по-своєму трактував образ і характер верховної олімпійської богині. За його словами вона була жінкою з жахливим характером, була задрісною, підступною і любила інтриги:

*«Розкудкудахталась, як квочка, –
Енея не любила – страх;
Давно вона уже хотіла,
Його щоб душака полетіла
К чортам і щоб і дух не пах»* [8, с. 2].

Її лихі наміри стосовно Енея можна побачити і в наступних рядках:

*«Ти знаєш, він який суцїга,
Паливода і горлоріз;
...Пошли на його лихо злеє,
Щоб люди всі, що при Енеї,
Послизли і щоб він і сам...»* [8, с. 3].

В танцювальній виставі «Енеїда» Юнона зображена відповідно до свого міфологічного образу. Задрісна, підступна, брехлива, готова на все заради того, щоб позбутися Енея зі світу живих.

Проте основний конфлікт богинь відрізняється від античного джерела. В міфології, перед Троянською війною, що слугувала рушієм подорожі Енея та ватаги троянців, між трьома богинями – Венерою, Юноною та Мінервою (Афіною) відбулась суперечка через золоте яблуко з написом «найкрасивіша» (яблуко розбрату). В суперечці, відповідно до першоджерела, перемогла Венера, що обурило Юнону. Це і стало початком міжусобиці між богинями.

В танцювальній виставі причиною неприязні Юнони до Венери та її сина є приязне ставлення Зевса саме до своєї доньки, а не до дружини.

Вперше у виставі Юнона зображується в моменти першої появи Зевса і Венери. Яскравим прикла-

дом характеру богині слугує те, що вона направляє на Енея свого воїна, що б той його знищив.

Друга ситуація, за якої Юнона проявляє свій жахливий характер, відбувається під час мандрів троянців морем. Богиня брехнею змушує Нептуна підняти на морі хвилі, щоб потопити корабель мореплавців. Та це не вдається, бо Венера заступається за свого сина та його побратимів.

Втретє верховна богиня, знову ж таки, за допомогою брехні, маніпулюючи Зевсом, проганяє Енея від його коханої Дідони з Карфагену.

Після того як Еней відвідав царя Латина і закохав у себе його доньку Лавінію, Юнона підбурює Турна на війну з троянцями.

Остання поява Юнони відбувається тоді, коли вона заступається за Турна перед Енеєм з проханням його не вбивати, після цього зникає зі сцени разом із своїм підзахисним.

В основному в танцювальній виставі продемонстровано негативні риси богині для кращого розвитку основної конфліктної лінії [5].

ВЕНЕРА (АФРОДИТА): Богиня садів, краси і кохання. В давньоримській літературі ім'я Венери нерідко вживалось як синонім плодів. Деякі вчені ім'я богині перекладають як «милість Богів». Після широкого поширення переказу про Енея, Венера, що шанувалася у деяких містах Італії як Фрутіс, була ототожнена з матір'ю Енея Афродітою. Тепер вона стала не лише богинею краси і кохання, але і покровителькою нащадків Енея і усіх римлян. Гай Юлій Цезар особливо пошановував цю Богиню, вважаючи її сина, Енея, предком роду Юліїв. Венеру нагороджували такими епітетами, як милостива, очищаюча, обстрижена, на згадку про мужніх римлянок, які під час війни з галлами обстригли волосся для того, щоб сплести з них канати. У літературних творах Венера виступала як Богиня кохання і пристрасті [14].

*«А все то хитрость есть жіноча,
Новинкою щоб підмануть;
...Що вся на виставці була;
Косинку нарошно згубила,
Груднину так собі відкрила,
Що всякого б з ума звела»* [20].

Також автор згадував і про те, що Венера приречена до буденного воєнного життя:

*«Венера молодиця сміла,
Бо все з воєнними жила,
І бите з ними м'ясо їла,
І по трахтирах пунит пила;
...І мерзла вніч, а вдень неклась»* [20].

В своїй бурлескно-трагедійній поемі Іван Котляревський описував Венеру, як легковажну жінку, проте готову на все заради свого сина Енея.

*«Як маєш ти кого карати,
Карай мене, – карай! я мати,
Я все стерплю ради дітей!»* [20].

В танцювальній виставі «Енеїда» Венера постає виключно як любляча мати, що готова по жертвувати собою заради свого сина Енея.

Вперше появляється перед глядачем, коли приходить до свого батька Зевса разом із сином Енеєм. Притискає немовля до грудей, захищаючи його від навколишнього світу. Після цього показується як вже дорослий Еней схилиє голову перед матір'ю, вона ніжно гладить його по голові.

Вдруге постає богиня на сцені в момент бурі, що підняв Нептун на морі. Вгледівши, що бог мо-

рів готовий здійснити останній удар по кораблю троянців, вона появляється між кораблем і Нептуном, закриваючи своїм тілом троянців і рятуючи їх від смерті.

В танцювальній виставі «Енеїда» глядач востаннє бачить Венеру в момент поєдинку між Енеєм і Турном. Оскільки Зевс заборонив втручатись у справи смертних, все, що залишається Венері робити – це мовчки спостерігати і переживати за свого сина. Коли Громовержець зупиняє поєдинок перед останнім ударом Енея, Венера відтягує сина від супротивника, з метою збереження чистої совісті свого чада.

Через всю виставу Венера зображується виключно з позитивного боку [5].

НЕПТУН (ПОСЕЙДОН) – це давньоримський бог і спершу був богом текучих вод. Через деякий час його культ був ототожнений з культом Посейдона. Оскільки спочатку Нептун шанувався як бог текучих вод від нього чекали в першу чергу захист від посух, і лише після ототожнення з Посейдоном, стали просити заступництва в морі.

Посейдон же – це давньогрецький бог, володар морів, водних потоків і землетрусів, один з трьох головних давньогрецьких богів нарівні з Зевсом і Аїдою. Посейдон – це бог, який шанувався ще предками древніх греків та інших індоєвропейських народів – жителями степів, море для яких було ворожою стихією, і тому викликало у них страх і шанування [12].

У «Енеїді» Івана Котляревського Нептун зображується дуже скупим і корисливим, проте таким, хто добре виконує свою роботу:

*«Нептун издавна був дряпичка,
Почув Енейв голосок;
Шатнувся зараз із запічка,
Півкопи для його кусок!..»* [8, с. 4].
*«Нептун же зараз взяв мітелку
І вимів море, як світелку,
То сонце глянуло на світ»* [8, с. 4].

В танцювальній виставі «Енеїда» Нептун показаний царем підводного світу, якого оточують його слуги – nereїди. Гордий, поважний персонаж, проте також піддається намовлянням Юнони і намагається потопити ватагу троянців на чолі з Енеєм. Зображений як добрий і лояльний, проте довірливий цар підводного світу [5].

ПЛУТОН (АІД): Плутон – бог підземного царства і смерті, що носив у греків також ім'я Аїд. За оповіддю, Плутон був братом Зевса і Посейдона. При поділенні всесвіту між братами після отриманої Богами перемоги над Титанами і Гігантами Плутонові дісталось в долю підземне царство і влада над тінями померлих. Дружиною Плутона є Персефона, разом з ним шаноблива, як бог смерті, Аїд був страшним богом, саме ім'я якого давні греки боялися виголошувати, замінюючи його різними евфемістичними епітетами, в тому числі й іменем – Плутона [15].

В поемі «Енеїда» Івана Котляревського практично не розкривається образ бога підземного царства:

*«Пекельний, гаспидський коханець»
«Ще себе там не нагрів?»
«Завів братерство з дияволами»
«І в світі нашими бідами»
«Не погорює не на час»* [21].

А от в танцювальній виставі «Енеїда» Плутон відповідає міфологічному образу, так як під час

своєї присутності на сцені намагається втримати Енея в своєму царстві. В античній міфології є свідчення про те, що той, хто зайде в підземне царство Плутона – назад уже не повернеться [5].

ПАРКИ (МОЙРИ) – римські богині долі, майже збігаються з грецькими Мойра за суттю.

Слово «Мойра» в перекладі з грецької мови означає «частина», зі значенням «доля», яку отримує кожна людина при народженні. У давньогрецькій міфології Мойри – це богині долі.

Спочатку вважалося, що у кожної людини є своя доля. Однак з розвитком олімпійської міфології стійкими стали уявлення про одну, двоє, а потім і трьох Мойр. Найбільш поширений міф – про трьох сестер-Мойр. Архаїчні Мойри були дочками Нікти – богині ночі, яка породила також смерть (Танатос), сон (Гіпнос), відплату і помсту (Немезида), легкокрилу веселку (Еріда) і вечір (Гесперида). Згідно з Гомером, мойрами були три сестри – Лахесіс («та, що дає жереб» ще до народження людини), Клото («та, що пряде» нитку людського життя) і Атропос («невідворотна», неухильно наближає майбутнє). Представлялися вони в образі суворих бабусь: Лахесіс з міркою або вагами, Клото з веретеном в руці, Атропос з книгою життя і ножицями – розрив нитки означав смерть.

На відміну від грецьких Мойр, сумних, занурених у роботу дів, римських парки – злісні людиноненависниці, зазвичай вони мають образ жахливих і злих старих [3].

В «Енеїді» Івана Котляревського ці міфологічні персонажі не зустрічаються.

А от в танцювальній виставі «Енеїда» Парки зображені у відповідності до міфологічного образу. В темних каптурах, що приховують їхню зовнішність, вони невпинно прядуть нитки долі. При появі Енея вони на мить відволікаються від своєї справи, щоб розповісти героєві, що на нього чекає у майбутньому. В той же час вони намагаються прикувати троянця до свого ткацького станка, щоб залишити його у підземному царстві [5].

НЕРЕЇДИ: морські німфи, п'ятдесят дочок морського старця Нерея і океаніди Доріди, імена яких вказують на мінливість, глибину, стрімкість і примхливість моря. До nereїд відносяться: Амфітрита, Аретуза, Галатея, Каліпсо, Панопея, Псамата, Фетіда та інші. Вони мешкали у «внутрішньому морі», на берегах якого живуть люди. Жили nereїди в срібних печерах на морському дні, пряли на золотих прялках, займалися музикою і танцями, а в місячні ночі виходили на берег, де співали, танцювали і змагалися з тритонами. Вони охоче допомагали мореплавцям [25].

В «Енеїді» Івана Котляревського ці міфологічні персонажі не зустрічаються.

В танцювальній виставі «Енеїда» образи nereїд використані як супровід підводного царя Нептуна. Зображені ніжними, тендітними молодими дівчатами, відповідно до своїх праобразів з античної міфології [5].

Висновки з даного дослідження і перспективи. Антична міфологія становить величезне джерело культурної інформації, яка в умілих руках митця зможе перерости в шедевр сьогодення. При детальному вивченні всіх аспектів особистостей різноманітних міфологічних персонажів та їх опрацювання, Івану Котляревському вдалось створити свій оригінальний мі-

фологічний світ, що тісно переплетений з релігійними віруваннями давніх еллінів. Саме його робота була основою для створення танцювальної вистави «Енеїда», яка також перейняла в себе ключові риси від образів давніх богів.

Подальша робота з вивчення античної міфології дозволить краще ознайомитися з культурою попередніх поколінь і дасть нову інформаційну базу для створення танцювальних вистав на міфологічну тематику.

Список літератури:

1. Антонян Ю. Миф и вечность. Москва : Логос, 2001. 464 с.
2. Білецький А. Міфологія і міфи античного світу: передмова. *Словник античної міфології* / Укладачі І. Козовик, О. Пономарів. Київ, 1985. 236 с. URL: <http://litopys.org.ua/slovmith/slov02.htm> (дата звернення: 30.11.2019).
3. Богини судьбы – три сестры Мойры. URL: <https://www.grekomania.ru/articles/mythology/150-moires> (дата звернення: 13.10.2019).
4. Большакова А. Архетип, миф и память литературы. Архетипы, мифологемы, символы в художественной картине мира писателя: материалы Международной заочной научной конференции (г. Астрахань, 19-24 апреля 2010 г.). Астрахань : Издательский дом «Астраханский университет», 2010. С. 5–14.
5. Енеїда: магістерська постановочна робота. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Сру5fd4QnQY> (дата звернення: 10.10.2019).
6. Кемпбел Дж. Герой із тисячею облич. Київ : Альтернативи, 1999. 391 с.
7. Костюк І. Міфологічний герой: походження, призначення, функції. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів, 2012. Вип. 23. С. 376–385.
8. Котляревський І. Енеїда. Київ : Дніпро, 1970. 303 с.
9. Леви-Стросс К. Структура мифов. *Вопросы философии*. 1970. № 7. С. 152–164.
10. Лосев А. Античная мифология в ее историческом развитии. Москва : Учпедгиз, 1957. 620 с.
11. Моклиця М. Міфологічний аналіз. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2004. № 6. С. 47–48.
12. Посейдон и Нептун – боги морей... URL: <https://vodamama.com/poseydon-neptun.html> (дата звернення 12.10.2019).
13. Ранк О. Миф о рождении героя. Москва : Лабиринт, 1997. С. 219–227.
14. Римська богиня Венера – Богиня садів, краси і кохання. Міфологія Давньої Греції. URL: https://supermif.com/greki/greki_w/venus_.html (дата звернення: 11.10.2019).
15. Римський бог Плутон – Бог підземного царства і смерті. Міфологія Давньої Греції. URL: https://supermif.com/greki/greki_p/pluton.html (дата звернення: 09.10.2019).
16. Русская историческая библиотека (Олимпийские боги Древней Греции). URL: <http://rushist.com/index.php/mifologiya/2235-olimpijskie-bogi-drevnej-gretsii> (дата звернення: 14.10.2019).
17. Токарев С. Мифы народов мира: Энциклопедия: В 2 т. / Гл. ред. С. Токарев. Т. 2. К–Я. Москва : Советская Энциклопедия, 1988. 671 с.
18. Тренчини-Вальдапфель И. Мифология : Пер с венгер. Москва : Изд-во иностр. лит., 1959. 470 с.
19. Фрейденберг О. Миф и литература древности. Москва, 1978. 605 с.
20. Цитатна характеристика до образу Венери із твору «Енеїда» Івана Котляревського. URL: <http://www.scholar.in.ua/tsyatna-harakterystyka-do-obrazu-venery-iz-tvoru-eneyida-ivana-kotlyarevskogo/> (дата звернення 11.10.2019).
21. Цитатна характеристика до образу Плутона із твору «Енеїда» Івана Котляревського. URL: <https://dovidka.biz.ua/eneyida-harakteristika-bogiv/> (дата звернення: 10.10.2019).
22. Цитатна характеристика до образу Юпітера (Зевеса, Зевса) із твору «Енеїда» Івана Котляревського. URL: <http://www.scholar.in.ua/tsyatna-harakterystyka-do-obrazu-yupitera-iz-tvoru-eneyida-ivana-kotlyarevskogo/> (дата звернення: 13.10.2019).
23. Элиаде М. Миф о вечном возвращении. Архетипы и повторяемость. Санкт-Петербург : Алетея, 1998. С. 29–51.
24. Энциклопедия мифологии. Гера. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_myphology/373/Гера (дата звернення: 13.10.2019).
25. Энциклопедия мифологии. Нереиды. URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_myphology/825/Нереиды (дата звернення: 14.10.2019).

References:

1. Antonyan, Yu. (2001). *Mif i vechnost* [Myth and eternity]. Moscow. (in Russian)
2. Biletskiy, A. (1985). *Mifologiya i mifi antichnogo svitu: peredmova* [Mythology and Myths of the Ancient World: Preface]. *Slovník antichnoyi mifologiyi / Ukladachi I. Kozovik, O. Ponomariv* [Dictionary of Ancient Mythology / Compiled by I. Kozovik, O. Ponomarev]. Kyiv. Available at: <http://litopys.org.ua/slovmith/slov02.htm> (accessed 30.11.2019). (in Ukrainian)
3. *Bogini sudbyi – tri sestryi Moyryi* [The goddess of fate is the three sisters of Moira]. Available at: <https://www.grekomania.ru/articles/mythology/150-moires> (accessed: 13.10.2019).
4. Bolshakova, A. (2010). *Arhetip, mif i pamyat literaturyi. Arhetipyi, mifologemyi, simvoliyi v hudozhestvennoy kartine mira pisatelya* [Archetype, myth and memory of literature. Archetypes, mythologemes, symbols in the artistic picture of the world of the writer]. Proceedings of the International correspondence scientific conference. (Russia, Astrakhan, April 19-24, 2010). Astrakhan: Publishing House Astrakhan University, pp. 5–14.
5. *Eneyida: Diplomna robota* [Aeneid: Master's production] (2019). Available at: <https://www.youtube.com/watch?v=Сру5fd4QnQY> (accessed 10.10.2019).
6. Kempbel, Dzh. (1999). *Geroy iz tysyacheyu oblich* [Hero with a thousand faces]. Kyiv. (in Ukrainian)
7. Kostyuk, I. (2012). *Mifologichniy geroy: pohodzhennya, pryznachennya, funktsiyi* [Mythological Hero: Origin, Purpose, Functions]. *Visnik Lvivskoyi natsionalnoyi akademiyi mistetstv* [Bulletin of the Lviv National Academy of Arts], no. 23, pp. 376–385.
8. Kotlyarevsky, I. (1970). *Eneyida* [Aeneid]. Kyiv: Dnipro. (in Ukrainian)
9. Levi-Stross, K. (1970). *Struktura mifov* [The structure of myths]. *Voprosy filosofii* [Philosophy Issues], no. 7, pp. 152–164.
10. Losev, A. (1957). *Antichnaya mifologiya v ee istoricheskoy razvitiy* [Ancient mythology in its historical development]. Moscow: Uchpedgiz. (in Russian)

11. Moklitsya, M. (2004). *Mifologichniy analiz. Vsesvitnya literatura v serednih navchalnih zakladah Ukrayini* [Mythological analysis. World literature in secondary schools in Ukraine]. No 6, pp. 47–48. (in Ukrainian)
12. Poseydon i Neptun – bogi morey... [Poseidon and Neptune – the gods of the seas...]. Available at: <https://vodamama.com/poseydon-neptun.html> (accessed 10.10.2019).
13. Rank, O. (1997). *Mif o rozhdenii geroya* [Myth about the birth of a hero]. Moscow: Labirint, 219-227 p.
14. Rimska boginya Venera – Boginya sadiv, krasi i kohannya. Mifologiya Davnoyi Gretsiyi [Roman goddess Venus – Goddess of gardens, beauty and love. Mythology of Ancient Greece]. Available at: https://supermif.com/greki/greki_w/venus_.html (accessed 11.10.2019).
15. Rimskiy bog Pluton – Bog pidzemnogo tsarstva i smerti. Mifologiya Davnoyi Gretsiyi [Roman god Pluto - God of the underworld and death. Mythology of Ancient Greece]. Available at: https://supermif.com/greki/greki_p/pluton.html (accessed 09.10.2019).
16. Russkaya istoricheskaya biblioteka (Olimpijskie bogi Drevney Gretsii) Russian Historical Library (Olympic Gods of Ancient Greece). Available at: <http://rushist.com/index.php/mifologiya/2235-olimpijskie-bogi-drevnej-gretsii> (accessed 14.10.2019).
17. Tokarev, S. (1988). *Mify narodov mira: Entsiklopediya: V 2 t.* [Myths of the peoples of the world: Encyclopedia: In 2 volumes]. Moscow: Sovetskaya Entsiklopediya. (in Russian)
18. Trenchini-Valdapfel, I. (1959). *Mifologiya* [Mythology]. Moscow. (in Russian)
19. Freydenberg, O. (1978). *Mif i literatura drevnosti* [Myth and literature of antiquity]. Moscow. (in Russian)
20. Tsitatna charakteristika do obrazu Veneri Iz tvoruu «EneYida» Ivana Kotlyarevskogo [A citation to the image of Venus from the work of Aeneid by Ivan Kotlyarevsky]. Available at: <http://www.scholar.in.ua/tsyatna-harakterystyka-do-obrazu-venery-iz-tvoruu-eneyida-ivana-kotlyarevskogo/> (accessed 11.10.2019).
21. Tsitatna charakteristika do obrazu Plutona Iz tvoruu «EneYida» Ivana Kotlyarevskogo [Citation to the image of Pluto from the work of Aeneid by Ivan Kotlyarevsky]. Available at: <https://dovidka.biz.ua/eneyida-harakteristika-bogiv> (accessed 10.10.2019).
22. Tsitatna charakteristika do obrazu Yupitera (Zevesa, Zevsa) iz tvoruu «Eneyida» Ivana Kotlyarevskogo [Quotation characteristic of the image of Jupiter (Zeus, Zeus) from the work of Aeneid by Ivan Kotlyarevsky]. Available at: <http://www.scholar.in.ua/tsyatna-harakterystyka-do-obrazu-yupitera-iz-tvoruu-eneyida-ivana-kotlyarevskogo> (accessed 13.10.2019).
23. Eliade, M. (1998). *Mifo vechnom vozvrashchenii. Arhetipy i poutoryaemost* [The myth of eternal return. Archetypes and repeatability]. St. Petersburg : Aleteyya, pp. 29–51.
24. Entsiklopediya mifologii. Gera [Encyclopedia of mythology. Hera]. Available at: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_myphology/373/Gera (accessed 13.10.2019).
25. Entsiklopediya mifologii. Nereidy [Encyclopedia of mythology. Nereids]. Available at: https://dic.academic.ru/dic.nsf/enc_myphology/825/Nereidy (accessed 14.10.2019).